

BEGÄRAN OM ERSÄTTNING¹

I. Inledning

1. Ersättning ges inte automatiskt när domstolen finner en kränkning av en rättighet enligt Europakonventionen om mänskliga rättigheter eller något av dess protokoll. Det framgår av artikel 41, som anger att domstolen endast skall tillerkänna klaganden ersättning om nationell rätt inte medger fullgod gottgörelse, och även då bara om det "anses nödvändigt" (*if necessary*, enligt den engelska texten).
2. Domstolen kommer bara att ge klaganden sådan ersättning som anses vara "skälig" (*just*, enligt den engelska texten) i det enskilda fallet, dvs utifrån de individuella omständigheterna i varje mål. Domstolen kan besluta att själva konstaterandet att en kränkning har skett är tillräcklig gottgörelse för den som har drabbats av en viss kränkning, och att ekonomisk ersättning inte är nödvändig. Den kan också finna det skäligt att ge klaganden en lägre summa än den faktiska skada som denne har åsamkats, eller att inte ge något skadestånd alls. Detta kan till exempel hända när den situation som klagomålet gäller, den skada som lidits eller nivån på kostnaderna beror på klagandens egna agerande. När domstolen beslutar om ersättning kan den också beakta parternas situation – klaganden som lidit skada till följd av en rättighetskränkning och medlemsstaten som är ansvarig för det allmänna intresset. Slutligen beaktar domstolen vanligtvis de ekonomiska omständigheterna i den berörda staten.
3. När domstolen utdömer ersättning enligt artikel 41 kan den besluta att beakta ersättningsnivåerna i den berörda medlemsstaten. Den är dock aldrig bunden av dessa.
4. Den som begär ersättning måste uppfylla alla de formella och materiella villkor som uppställs i konventionen och domstolens arbetsordning ("Rules of Court") för att kunna få ersättning.

II. Att begära ersättning: formella villkor

5. Tidsgränser och andra formella villkor för att begära ersättning återfinns i regel 60 i domstolens arbetsordning, vilken i relevanta delar kräver följande:

1. En klagande som önskar ersättning enligt artikel 41 i konventionen, för det fall att domstolen finner att en kränkning av hans eller hennes rättigheter under konventionen har skett, måste göra en särskild begäran om detta.
2. Klaganden måste lämna detaljerade uppgifter för varje ersättningskrav, tillsammans med relevanta handlingar till styrkande av dem. Detta måste göras inom de tidsgränser som gäller för inlämnandet av klagandens yttrande i sakfrågan, om inte kammarens ordförande beslutar annat.
3. Om klaganden inte uppfyller de villkor som uppställts i ovanstående stycken, kan kammaren komma att avvisa begäran om ersättning, helt eller delvis.

(...)

Domstolen kräver med andra ord att ett specificerat yrkande på viss ersättning begärs och styrks av skriftlig bevisning. Görs inte detta, kan det resultera i att ingen ersättning ges. Domstolen avslår också yrkande om ersättning som görs för sent, samt om yrkandet om ersättning har gjorts vid

¹ Praktisk handledning Utfärdade av domstolens ordförande i enlighet med regel 32 i domstolens arbetsordning ("Rules of Court"), den 28 mars 2007.

inlämnandet av klagoföreläret men inte upprepats vid det, senare, föreskrivna skedet i förfarandet.

III. Att begära ersättning: materiella villkor

6. Ersättning kan, enligt artikel 41 i konventionen, ges för:

- a) ekonomisk skada;
- b) ideell skada; och
- c) kostnader och utgifter.

1. Allmänt om skada

7. Det måste finnas ett tydligt samband mellan den skada som åberopas och den påstådda kränkningen. Domstolen kommer varken att godta en svag koppling mellan den påstådda kränkningen och skadan eller rena spekulationer om vad som kunde ha varit.

8. Ersättning för skada kan ges endast om skadan är ett resultat av en konstaterad rättighetskränkning. Ersättning utdöms inte för skada som orsakats av åtgärder eller situationer som domstolen inte har funnit vara kränkningar av konventionen, eller för skada som hör samman med klagomål som domstolen vid ett tidigare skede i förfarandet har avvisat.

9. Syftet med att ge ersättning är att kompensera klaganden för faktiska skadliga konsekvenser av en rättighetskränkning. Det är inte menat som straff för den berörda medlemsstaten. Domstolen har därför till dags dato funnit det olämpligt att godta skadestånd som beskrivs som "bestraffande" eller som anges "statuera ett exempel".

2. Ekonomisk skada

10. Den generella principen för ersättning för ekonomisk skada är att klaganden, i den mån det är möjligt, skall sättas i samma situation som om denne inte utsatts för en rättighetskränkning (*restitutio in integrum*). Detta kan innefatta kompensation både för den faktiska skada som redan uppstått (*damnum emergens*) och för skada eller inkomstförlust som förväntas uppstå i framtiden (*lucrum cessans*).

11. Det är klaganden som skall visa att ekonomisk skada har orsakats av den påstådda rättighetskränkningen, samt inge handlingar som bevisar, i den mån det är möjligt, både förekomsten och storleken av skadan.

12. Vanligtvis ger domstolen ersättning för hela den beräknade summan av skadan. Om det inte går att exakt beräkna den faktiska skadan, kommer domstolen att göra en uppskattning av summan, utifrån de fakta som den har till sitt förfogande. Som har påpekats ovan i stycke 2 kan domstolen bedöma det skäligt att ge en lägre ersättning än den beräknade summan av skadan.

3. Ideell skada

13. Syftet med att ge ersättning för ideell skada är att ge ekonomisk kompensation för icke-materiell skada, som till exempel psykiskt eller fysiskt lidande.

14. Det ligger i den ideella ersättningens natur att den inte går att mäta i exakta siffror. Om en ideell skada har konstaterats, och domstolen finner att ekonomisk ersättning är nödvändig, kommer domstolen att göra en bedömning av vad som är skäligt, med beaktande av de ersättningsnivåer som har förekommit i tidigare rättsfall vid domstolen.

15. Den som önskar bli ersatt för ideell skada uppmanas att specificera en summa som denne finner skälig. Om en klagande anser sig vara drabbad av mer än en rättighetskränkning kan denne begära antingen en klumpsumma som täcker alla kränkningar, eller en separat summa för varje påstådd kränkning.

4. Kostnader och utgifter

16. Domstolen kan bestämma att klaganden skall ersättas för kostnader och utgifter som denne har haft – både på nationell nivå och under förfarandet vid domstolen – för att försöka förhindra en rättighetskränkning från att inträffa, eller för att få upprättelse för en inträffad kränkning. Sådana kostnader och utgifter innefattar vanligtvis kostnader för juridisk hjälp, registreringsavgifter vid domstolar och liknande. De kan också inkludera kostnader för resa och uppehälle, i synnerhet om dessa har uppkommit i samband med en muntlig förhandling vid domstolen.

17. Domstolen godtar bara yrkanden om ersättning för kostnader och utgifter som är direkt kopplade till de rättighetskränkningar som domstolen funnit i ett mål. Domstolen avslår krav på ersättning som är kopplade till klagomål som avisats av domstolen eller där domstolen inte funnit en kränkning. Det kan därför vara bra om klaganden anger separata anspråk på ersättning till varje påstådd kränkning.

18. Ersättning ges bara för kostnader och utgifter som klaganden rent faktiskt har ådragit sig. Med andra ord måste klaganden ha betalat dessa, eller vara skyldig att betala dem, enligt lag eller kontrakt. Avdrag görs för kostnader som har betalats, eller kan betalas, av nationella myndigheter eller genom rättshjälp av Europarådet.

19. Kostnader och utgifter måste ha varit nödvändiga. De måste alltså ha varit oundvikliga för att förhindra, avhjälpa eller få upprättelse för en rättighetskränkning.

20. De måste vara av skälig storlek. Om domstolen finner att de yrkade kostnaderna är obefogat stora, kommer den att utdöma en summa som den bedömer vara skälig.

21. Domstolen kräver bevis, såsom specificerade räkningar och fakturor. Dessa måste vara tillräckligt detaljerade för att domstolen ska kunna avgöra om de villkor som nämns ovan är uppfyllda.

5. Betalningsinformation

22. Klaganden uppmanas att ange det bankkonto som ersättningen skall utbetalas till. Om klaganden vill att vissa summor, till exempel ersättning för kostnader och utgifter, ska betalas separat – exempelvis direkt till ombudets bankkonto – skall detta anges särskilt.

IV. Utbetalning av ersättning

23. Om domstolen beslutar om ersättning sker detta vanligtvis i form av att den berörda medlemsstaten skall betala en summa pengar till den eller de som har utsatts för rättighetskränkningen. Endast i ytterst sällsynta fall kan domstolen besluta att specifika åtgärder bör vidtas för att förhindra eller avhjälpa kränkningen i fråga. Domstolen kan dock på eget initiativ erbjuda vägledning gällande verkställandet av dess dom (artikel 46 i konventionen).

24. Ekonomisk ersättning enligt artikel 41 i konventionen anges vanligtvis i euro (EUR, €), oavsett vilken valuta klaganden använder för att specificera sitt anspråk. Om klaganden får utbetalningen i en annan valuta än euro, beslutar domstolen att den utdömda summan skall konverteras till den andra valutan enligt den växelkurs som gäller den dagen då betalningen genomförs. När klaganden yrkar på ersättning bör denne beakta följderna av dessa riktlinjer med tanke på resultatet av att konvertera summor angivna i en annan valuta till euro, eller tvärtom.

25. Domstolen sätter på eget initiativ en tidsfrist för de betalningar som skall genomföras. Normalt sett är denna tre månader från det datum då domen blir slutgiltig och bindande. Domstolen beslutar också att ränta skall betalas för det fall att tidsgränsen överskrids. Vanligtvis anges då en rak ränta som sätts till tre procentenheter över Europeiska centralbankens utlåningsränta under den aktuella perioden.